RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-737924- I/13/AJK

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 10. IX. 2013

Pan

Marek Biernacki

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo tworzonego Stowarzyszenia Krajowej Rady Sędziów Społecznych, w którym zasygnalizowane zostały kluczowe problemy środowiska ławników w Polsce.

Jak podnoszą autorzy pisma, jedną z zasadniczych kwestii - dotyczących niesatysfakcjonującego w ich ocenie sposobu funkcjonowania instytucji ławnika w polskim porządku prawnym - jest brak szczegółowego określenia w przepisach regulujących tę materię podmiotu, jak również sposobu i środków, umożliwiających radom ławniczym realizację obowiązku podnoszenia poziomu pracy wykonywanej przez ławników.

Obowiązek ten wynika wprost z § 9 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej (Dz. U. z 2006 r. Nr 23, poz. 174). Zarówno wzmiankowane rozporządzenie, jak i ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 427), nie regulują jednak w sposób konkretny powyższych kwestii, to znaczy nie wskazują w jaki sposób i przy zaangażowaniu jakich środków rada ławnicza ma wypełniać swe ustawowe obowiązki.

Skarżący zwracają także uwagę na malejącą liczbę ławników w sądach powszechnych oraz na związane z tym zaniechanie przeprowadzania szkoleń i podnoszenia kwalifikacji ławników. Powyższe zjawiska oraz brak właściwego systemu kwalifikacji kandydatów do pełnienia roli ławnika, jak również pozostawienie w gestii samorządów odpowiedzialności za jakość ich pracy może prowadzić, w ocenie przedstawicieli tego środowiska, do zaniżenia konstytucyjnego standardu udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości określonego w art. 182 Konstytucji RP. Należy bowiem podkreślić, że z treści tej normy wynika, iż udział czynnika obywatelskiego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości powinien mieć realny, a nie jedynie symboliczny wymiar.

Za pozytywny kierunek zmian dotyczący instytucji ławnika w polskim porządku prawnym uznać należy natomiast postanowienia zawarte w pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 lipca 2013 r. zmieniające rozporządzenie - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 895), które przewidują wymóg współpracy prezesów sądu z radą ławniczą (§ 32 pkt 6 ww. rozporządzenia) oraz zapewnienia przez dyrektorów sądów odpowiednich waranków pracy ławników, w szczególności warunków lokalowych oraz narzędzi pracy umożliwiających im wykonywanie ich obowiązków orzeczniczych (§ 33 pkt 5 rozporządzenia). Jednocześnie zauważyć należy, iż w § 32 pkt 3 i 5 ww. rozporządzenia powtórzone zostało postanowienie dotyczące obowiązku organizacji przez prezesa sądu szkoleń dla ławników oraz określenia sposobu korzystania z list ławników przez poszczególne wydziały sądu.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich wskazane jest, aby wyartykułowane obowiązki dotyczące zarówno rad ławniczych, jak i prezesów i dyrektorów sądów, znalazły swój wyraz nie tylko w sferze deklaratoryjnej, ale były skrupulatnie realizowane oraz nadzorowane przez właściwe podmioty. Zasadne jest zatem rozważenie przez Ministra Sprawiedliwości zainicjowania odpowiedniej zmiany egislacyjnej polegającej na ustanowieniu nadzoru organizacyjnego Krajowej Rady Sądowniczej nad ławnikami w sądach powszechnych oraz ewentualnego nadzoru

Ministra Sprawiedliwości nad sposobem realizacji obowiązku podnoszenia przez ławników swych kwalifikacji.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 oraz art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy stosownych zmian legislacyjnych oraz organizacyjnych.

Z poważaniem

Janusz Kochanowski